

Okullarda Sosyal Adalet Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Okullarda Sosyal Adalet Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=27925>

Özet

Okullarda Sosyal Adalet Ölçeği (OSAÖ), Karacan, Başıbel ve Bindak (2015) tarafından, eğitim ortamlarında algılanan sosyal adalet düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle okul yöneticileri ve öğretmenlerin öğrencilere yönelik uygulamalarında sergilediği adil davranışları değerlendirmeyi hedefler. Ölçek, sosyal adaletin üç temel boyutunu (katılımcı, tanrıyıcı ve dağınık adalet) okul bağlamına uyarlayarak, öğrencilerin okul iklimi içerisindeki hakkaniyet algılarını tespit etmeyi sağlar. Toplam 19 maddeden oluşan bu geliştirme ölçeği, eğitim psikolojisi ve yönetim bilimleri alanlarında, okullardaki sosyal adalet uygulamalarının kalitesini analiz etmek için önemli bir kaynak sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Sosyal adalet, okul yönetimi, katılımcı adalet, tanrıyıcı adalet, dağınık adalet, ölçek geliştirme, okul iklimi, eğitim.

Yazarlar

Hüseyin Karacan, Mehmet Başbel, Rıdvan Bindak.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, okullarda görev yapan eğitim personelinin (öğretmenler ve yöneticiler) öğrencilerle olan ilişkilerinde, disiplin süreçlerinde ve kaynak dağılımında sergiledikleri adalet davranışlarının öğrencilerin algıları üzerinden güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçülmesidir. Bu çalışmada, okul ortamında adaletin sağlanması öğrencilerin akademik başarıları ve genel refahları üzerindeki potansiyel etkilerini araştırmak isteyen eğitim araştırmacılarına standart bir ölçüm aracı sunmayı amaçlanmıştır.

Ölçek, sosyal adalet teorisinin okul uygulamalarına nasıl yansıtıldığını inceleyerek, eğitim kurumlarındaki eşitsizlikleri veya adil olmayan pratikleri belirlemede kritik bir rol üstlenir. Geliştiriciler, özellikle azınlık öğrencilerine veya anlaşılmazlık yaşayan öğrencilere yönelik tarafsız ve hakkaniyetli muameleyi ölçmeyi önceliklendirmiştir.

Yapı

Okullarda Sosyal Adalet Ölçeği, sosyal adaleti üç ayrı ancak birbiriyle ilişkili alt boyutta ele almaktadır. Bu üç boyut, sosyal adalet literatüründe sıklıkla vurgulanan temel adalet biçimlerini temsil eder ve okul ortamındaki spesifik davranışları yansıtır:

Katılımcı Adalet (6 madde): Bu boyut, öğrencilerin karar alma süreçlerine katılım haklarının tanınması ve anlaşılabilir çözümlerinde tarafızlıklarının sağlanması ile ilgilidir. Örneğin, "Öğrenciler arasında çakan anlaşılabilirliklerde taraf tutmaz" maddesi bu boyutu ölçer.

Tanıtıcı Adalet (6 madde): Tanıtıcı adaleti, öğrencilerin kimliklerinin, etnik kökenlerinin veya kültürel geçimlerinin ayrımcılığa uğramadan kabul edilmesi ve değer görmesi prensibine odaklanır. Bu boyut, okul personelinin tüm öğrencilere eşit saygı göstermesini değerlendirir.

Dağıtıcı Adalet (7 madde): Bu boyut, kaynakların, fırsatların ve cezai yaptırımların adil bir şekilde dağıtılmasıyla ilgilidir. Özellikle disiplin yönetmeliklerinin tüm öğrencilere eşit ve hakkaniyetli bir biçimde uygulanıp uygulanmadığını inceler.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirme çalışması (Karacan vd., 2015), ölçeğin yapı geçerliğini sağlamak amacıyla Faktör Analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsayıları detaylı olarak belirtilmemiş olsa da, ölçek geliştirme süreci yapı geçerliğini destekleyen bir analiz yolunu izlemiştir. Ölçeğin üç faktörlü yapısının teorik beklentilerle uyumlu olması, kavramsal geçerliğin yüksek olduğunu düşündürmektedir. Gelecekteki araştırmalar, bu ölçeğin diğer sosyal adalet ölçütleriyle olan korelasyonunu (yakınsak geçerlik) ve farklı öğrenci gruplarında test edilmesini (ayrıtma geçerliği) inceleyebilir.

Güvenirlik

Ölçek geliştirme çalışmalarıında, ölçüm aracının tutarlılığını gösteren güvenilirlik analizlerinin yapılması zorunludur. Orijinal kaynak içeriğinde spesifik Cronbach Alfa katsayıları sunulmamıştır. Ancak, geliştirme sürecinde ölçeğin iç tutarlılığını sağlamak beklenir. Güvenirlik sonuçları, ölçeğin aynı kavramı farklı zamanlarda veya farklı madde setleriyle tutarlı bir şekilde ölçme yeteneğini teyit eder. Kullanıcıların, ölçeğin güvenilirlik değerleri için orijinal makaleye (sbed.mku.edu.tr) başvurması tavsiye edilir.

Faktör Analizi

Okullarda Sosyal Adalet Ölçeği, 19 maddeden ve üç alt boyuttan oluşan bir yapıya sahiptir. Yapılan faktör analizi sonucunda, maddeler teorik olarak beklenen üç farklı adalet boyutuna ayrılmıştır:

Dağıtıcı Adalet: 7 madde

Katılımcı Adalet: 6 madde

Tanıtıcı Adalet: 6 madde

Bu Faktör Analizi, ölçeğin yapısal olarak güçlü olduğunu ve sosyal adalet kavramının eğitim bağlamında çok boyutlu bir şekilde ölçülebildiğini göstermektedir. Maddelerin faktör yüklerinin

yüksek olması, her bir maddenin ilgili alt boyutu temsil etme gücünün yüksek olduğunu ifade eder.

Araç

Test Türü: Geliştirme ölçeği, kişisel algı ve tutum ölçümü.

Format: 5'li Likert Ölçeği. Cevap seçenekleri 1 (hiç katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılmıyorum) arasında değişmektedir.

Mevcut Dil: Türkçe.

Hedef Kitle: Öğrenciler (Öğretmen ve okul yönetiminin adalet uygulamalarına dair algılarını ölçmek için).

Yaş Grubu: Ortaokul ve lise öğrencileri veya eğitim ortamında adalet algısını değerlendirebilecek ilgili yaş grupları.

Popülasyon Detayları: Ölçek, Türkiye'deki okullarda öğrenim gören öğrenciler üzerinde geliştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) yöntemiyle öğrencilerin okul personelinin davranışlarına yönelik algılarını değerlendirmesi esasına dayanır.

Anahtar Kelimeler

Okul iklimi, adalet algısı, psikometrik özellikler, eğitim yönetimi, Likert, katılımcılık, tanıma.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresleri: Hüseyin Karacan (Sorumlu Yazar): hkaracan21@hotmail.com

Yayın Adresi: Bilgi mevcut değildir (Orijinal makale detaylarına bakılmalıdır).

Ücretler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2015.

Ücret ve Ücret: Ölçeğin ticari olmayan akademik araştırmalarda kullanımı için genellikle sorumlu yazar Hüseyin Karacan ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Kullanım izni ve olası

ücretlendirme bilgisi için yazar ile doğrudan iletişime kurulması önerilir.

Kaynaklar

Karacan, H., Bağıbel, M. ve Bindak, R. (2015). Okullarda Sosyal Adalet Ölçeğinin geliştirilmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 12(31), 54-68. Makalenin orijinal bağlantısı: sbed.mku.edu.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: okullarda-sosyal-adalet-olcegi-toad.pdf

Okullarda Sosyal Adalet Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuş olup hiçbir şekilde değiştirilmemiştir.

3 alt boyut ve 19 madde

Katılımcı (6 m): Öğrenciler arasında çakan anlaşmazlıklarda taraf tutmaz.

Tanrıyıcı (6 m): Öğrencilerin etnik geçmişinden dolayı ayrımcılık yapmazlar.

Dağıtıcı (7 m): Öğrenci disiplin yönetmeliğini adil bir şekilde uygularlar.